

4. Регламент Российской Бизнес-Инновационной Сети и участия в проекте Gate2RuBIN [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://rttn.ssau.ru/pdf/Reglament_g2rb.pdf.
5. Тарасова О.В. Формування ефективної стратегії реального інвестування підприємств АПК : монографія / О.В.Тарасова. — Одеса : ОНАХТ, 2007. — 127 с.
6. Управління соціально-економічними системами на ринку цінних паперів / [Б.М.Данилишин, А.Б.Кондрашихін, В.М.Орлов, Т.В.Пепа]. — Київ : РВПС НАН України, 2005. — 304 с.
7. Федулова Л. Проблеми і перспективи виробничої та науково-технологічної кооперації підприємств України й Російської Федерації: експертна оцінка / Л.Федулова, О.Балакірева // Економіка України. — 2009. — № 8. — С. 56—66.
8. Шевцов А. Розвиток венчурного підприємництва в Україні: проблеми та шляхи їх розв'язання [аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень] [Електронний ресурс] / А.Шевцов, Р.Боднарчук, О.Гриненко — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/Monitor/june2009/6.htm>.
9. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й.Шумпетер ; [пер. с нем. В.С.Автономова, М.С.Любского, А.Ю. Чепуренко]. — Прогресс Москва, 1982. — 455 с.

УДК 336.71 (075)

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ СТРАХУВАННЯ ДЕПОЗИТІВ

Танклевська Н.С. – д.е.н., професор, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Досвід, набутий у результаті економічних криз ХХ сторіччя, вказує на те, що невиправданий комерційний ризик банків та їхнє банкрутство має ланцюгову реакцію, яка поширюється на вкладників банку і спричиняє загальнонаціональну і навіть світову економічну кризу. Тому система страхування депозитів (ССД) є одним із головних інструментів забезпечення фінансової стабільності у банківському секторі економіки. За загальним правилом, ССД існує як система, функціонально незалежна від інших елементів банківського регулювання, хоча вона органічно взаємопов'язана з іншими компонентами структури забезпечення фінансової безпеки банківської справи. Зокрема функції, які держава виконує щодо гарантування вкладів, щільно взаємопов'язані з наглядовими повноваженнями центрального банку країни або іншого уповноваженого здійснювати банківський нагляд органу, оскільки держава, як об'єктивно зацікавлена у зменшенні розміру страхових виплат за недоступними вкладками, повинна вживати превентивні заходи, щоб запобігати неплатоспроможності банків, насамперед методами банківського нагляду.

Стан вивчення проблеми. Значний внесок у дослідження теоретичних і практичних засад функціонування банківської справи та системи страхування вкладів юридичних і фізичних осіб зробили відомі зарубіжні та вітчизняні науковці: Васильченко З.М., Васюренко О.В., Долан Е.Дж., Жилліан Г.Х. Гарсія, Зубченко Л.А., Кириченко О.А., Конопатська Л., Кочетков В. М., Мороз М.А., Петрук О.М., Савлук М.І. Проте залишається малодослідженим питання адаптації зарубіжного досвіду формування й функціонування системи страхування депозитів, як фактору активізації залучення заощаджень населення в економіку країни.

Завдання і методика дослідження. Метою статті є визначення особливостей зарубіжного досвіду щодо формування й функціонування системи страхування депозитів, як фактору активізації залучення заощаджень населення в економіку країни. При дослідженні використані відповідні наукові методи: дедукції, історичний, монографічний, аналізу і синтезу.

Результати досліджень. Аналіз різноманітних національних систем надання захисту власникам депозитів дає підстави виокремити шість можливих варіантів функціонування подібної системи. Саме на застосуванні цих варіантів засновується вибір тієї чи іншої держави щодо методів побудови системи правового та фінансового захисту інтересів вкладників банків:

1) держава може чітко задекларувати відсутність будь-якого захисту вкладів у комерційних банках у випадку їх неплатоспроможності, як це є у Новій Зеландії. Проте такий варіант трапляється вкрай рідко, оскільки він суперечить головним цілям банківського регулювання щодо забезпечення стабільності банківської системи;

2) держава може не запроваджувати спеціальної системи захисту вкладників, а у законодавчо встановленому порядку надати вкладникам першочергове право задовольняти свої вимоги до банку, якщо його ліквідують, переважно над вимогами інших кредиторів. Такий підхід застосовують в Австралії. Між тим, у міжнародній практиці він майже не зустрічається через свою недостатню ефективність та відсутність виражених гарантій вкладникам;

3) держава може зберігати двозначність щодо гарантій відшкодування вкладів, що фактично означає правову невизначеність питань щодо надання державного захисту інтересів вкладників. Такий варіант характерний для країн із несформованими підходами щодо доцільності побудови національної ССД, зокрема, для більшості країн СНД (за винятком України);

4) держава може надавати гарантії відшкодування вкладів у випадку неплатоспроможності банку у неявному вигляді. Цей варіант - один із найпоширеніших і трапляється майже в 55 країнах світу. Його суть полягає в тому, що держава надає вкладникам та, можливо, іншим кредиторам банку неформалізовані, тобто чітко не визначені законодавством, гарантії повернення їхніх вкладів у випадку банкрутства банку. Останнім часом помітна тенденція переходу країн з неформалізованою системою захисту вкладників до явно виражених і формалізованих у законодавчому порядку систем державного гарантування депозитів. Зокрема така трансформація системи захисту інтересів вкладників - фізичних осіб відбулася 1999 року в Україні після заснування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб;

5) держава може надавати у явному вигляді обмежені гарантії вкладни-

кам банків, які стали неплатоспроможними. Система обмеженого гарантування депозитів у явному вигляді на квітень 1999 року існувала в 68 країнах світу;

б) держава може надати у явному вигляді необмежені (повні) гарантії вкладникам банків, які стали неплатоспроможними. Цей варіант застосовують у країнах, які зазнали глибокої системної кризи. Система повного гарантування депозитів 2000 року існувала в 10 країнах, банківська система яких перебувала у кризовому стані - Колумбія, Еквадор, Індонезія, Японія, Південна Корея, Кувейт, Малайзія, Мексика, Таїланд, Туреччина [1].

Останні декілька десятиріч у світі активно поширюється формалізована система захисту вкладників банків, яка ґрунтується на тому, що держава надає обмежені гарантії за вкладами у разі неплатоспроможності банку, що зумовлено двома чинниками. По-перше, подібна система основана на нормах закону, що унеможливує двозначно тлумачити гарантійні зобов'язання держави у разі неплатоспроможності банку, як це відбувається у застосуванні перших чотирьох з наведених вище варіантів. По-друге, така система більш передбачувана й ефективна у розв'язуванні кризових проблем у банківському секторі економіки. Далі докладніше розглянемо саме систему обмеженого страхування (гарантування) депозитів.

Кожна країна має власні особливості нормативного регулювання і функціонування ССД. Між тим є певні універсальні риси ССД, які характерні для всіх або більшості у світі ССД. Сформовані національні ССД існують у таких країнах: Африка - Камерун, Центральноафриканська Республіка, Чад, Конго, Екваторіальна Гвінея, Габон, Кенія, Нігерія, Танзанія, Уганда; Азія - Бангладеш, Індія, Японія, Корея, Маршалові Острови, Мікронезія, Філіппіни, Шрі-Ланка, Тайвань, Бахрейн, Ліван, Оман; Європа - Австрія, Бельгія, Болгарія, Хорватія, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Германия, Гібралтар, Греція, Угорщина, Ісландія, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Македонія, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Словацька Республіка, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Туреччина, Україна, Великобританія; Америка - Аргентина, Бразилія, Канада, Чилі, Колумбія, Домініканська Республіка, Еквадор, Сальвадор, Ямайка, Мексика, Перу, Тринідад і Тобаго, США, Венесуела.

У ССД страховики депозитів засновувалися в різноманітних організаційно-правових формах і мають індивідуальні характеристики стосунків з банківським наглядом, центральним банком та міністерством фінансів. У США Федеральна корпорація страхування депозитів є незалежною урядовою установою, яка співпрацює з Федеральною резервною системою та Управлінням контролера грошового обігу і самостійно виконує більшість функцій банківського нагляду. У Канаді представники центрального банку, органу банківського нагляду і міністерства фінансів є членами ради директорів Канадської корпорації страхування депозитів, яка незалежна у своїй діяльності. У Бельгії, Данії, Фінляндії, Франції та деяких інших європейських країнах функції страховика депозитів виконує орган банківського нагляду. У Великобританії страховик депозитів існує як незалежна юридична особа, укомплектована представниками органу банківського нагляду. Банк Італії відповідає як за банківський нагляд, так і за страхування депозитів. У Швеції страховик депозитів діє під егідою міністерства фінансів. У Македонії страховиком депозитів є приватна акціоне-

рна компанія, діяльність якої контролює центральний банк. Отже, організаційно-правова структура національного страховика депозитів у кожній країні індивідуальна і залежить від побудови системи органів, які виконують регулятивні, контрольні та наглядові повноваження стосовно національної банківської системи [2].

Істотним у функціонуванні ССД є членство банків та інших кредитних чи депозитних установ у схемі страхування депозитів. Розвинені ССД характеризуються обов'язковим членством усіх банків та інших установ, що приймають депозити. Наприклад, в Європі тільки в Швейцарії і Македонії ССД передбачає добровільне членство. Серед ССД в Америці добровільне членство застосовується тільки у Домініканській Республіці. Проте в слаборозвинених ССД в Африці добровільне членство поширене. Загалом, добровільне членство існує в 14 з 68 ССД. Очевидно, що обов'язкове членство банків та інших депозитних установ в ССД створює уніфіковані правила для функціонування всієї національної банківської системи та запобігає виникненню проблеми неправомірного чи несправедливого відбору тих чи інших банків на їх участь в ССД.

Що стосується питань обов'язкового членства в ССД, зазвичай, не існує істотних винятків щодо участі в ССД національних комерційних банків. Утім, підходи до участі в ССД філій іноземних банків, небанківських фінансових інститутів та державних банків відрізняються. Страховики депозитів не схильні залучати зазначені категорії фінансових посередників до національної ССД.

Надання гарантій відшкодування депозитів філіям іноземних банків традиційно розглядають як форму сприяння експансії іноземних банків на національному ринку банківських послуг. У зв'язку з цим філії іноземних банків, зазвичай, не потрапляють під національні ССД. Між тим, останнім часом через об'єктивні процеси глобалізації економіки уведення філій іноземних банків до національних ССД стало пріоритетним. Особливо гостро це питання постало в контексті інтеграційних процесів до Європейського Союзу. У статті 4 Директиви Ради ЄС № 94/19/ЄС від 30 травня 1994 року щодо схем гарантування депозитів [3] визначено, якщо країна місця розташування банку гарантує вклади у цьому банку на рівні чи у розмірі, меншому за розмір страхового покриття у країні-члені ЄС, де міститься філія банку, то ця філія може добровільно приєднатися до національної ССД у відповідній країні-члені ЄС, щоб забезпечити рівні умови для вкладників банків на всій території ЄС.

Небанківські фінансові посередники також усувають з національних ССД чи до них застосовують окремі функціонально незалежні системи страхування. Таку ситуацію маємо, зокрема, якщо небанківські фінансові посередники не потрапляють під сферу банківського нагляду і до них застосовують автономний режим правового регулювання.

Що стосується державних банків, то закладами у цих банках держава надає у явному чи неформалізованому вигляді необмежені державні гарантії поза межами застосування ССД. Тому державні банки усувають із національних схем страхування депозитів.

Серед різних національних ССД не існує єдності в тому, які саме види депозитів у банку підлягають страховому покриттю. Лише 10 з національних ССД у світі страхують усі види депозитів. Зокрема це стосується Кенії, Південної Кореї, Філіппін, Мікронезії, Маршалових островів та Кувейту. У 36

ССД страхують більшість видів депозитів. Наприклад, у США страхують усі внутрішні депозити. У більшості національних ССД не підлягають страхуванню міжбанківські депозити. Деякі ССД вилучають із сфери страхування депозити в іноземній валюті (більшість країн Африки та Азії, Чеська Республіка, Швейцарія, Ліван, Канада, Колумбія, Венесуела). У більшості країн ЄС не підлягають страхуванню вклади у валюті іншій, ніж валюти країн-членів ЄС. Сучасні ССД страхують депозити як фізичних, так і юридичних осіб. Страхування лише вкладів населення здійснюють у Бангладеш, Бельгії, Болгарії, Хорватії, Латвії, Литві, Македонії, Нідерландах, Румунії, Словаччині, Швейцарії, Туреччині, Україні, Чилі, Домініканській Республіці та Перу. Отже, більшість ССД гарантує повернення депозитів, незалежно від особи вкладника, оскільки економічна природа вкладу не змінюється залежно від того, хто саме його вніс до банку - юридична чи фізична особа [4].

З огляду на реальний вплив ССД на стан банківського сектору економіки, одним із найістотніших моментів регулювання є встановлений законодавством чи договором ліміт страхового покриття. Існує два основні способи встановлення суми страхового покриття - на один депозит чи на одного вкладника. Встановлення ліміту на один депозит не можна вважати таким, що вповні відповідає принципів обмеженого покриття, оскільки його досить легко обминути відкривши декілька рахунків у різних банках. Тому встановлення ліміту страхового покриття на одного вкладника за його всіма банківськими рахунками - найпоширеніший і найоптимальніший підхід.

Сума страхового покриття - це динамічний показник, який може змінюватися (переважно підвищується) залежно від декількох економічних чинників, а саме: рівня інфляції, зростання реальних доходів, створення нових фінансових інструментів, потреби залучати додаткові кошти в економіку [4]. У зв'язку зі зміною цих чинників національні страховики депозитів приймають рішення про корегування чи індексацію лімітів страхового покриття.

Існує думка, що чим більша сума страхового покриття, тим ефективніша ССД. Останнім часом національні ССД все більше стикаються з так званою проблемою „морального ризику". Суть цієї проблеми полягає у тому, що при великій сумі страхового покриття вкладники не переймаються моніторингом фінансового стану банку, оскільки вони впевнені, що держава за будь-яких обставин поверне суму вкладу. Це спричиняє вкладення коштів у сумнівні банки, які надають вкладникам привабливіші умови за рахунок проведення більш ризикових, а отже, й прибуткових операцій. З іншого боку, високий рівень страхового покриття штовхає деякі банки до безвідповідального ведення ризикових операцій, оскільки вони покладені на державні гарантії як на інструмент погашення їхніх боргових зобов'язань перед вкладниками. Зазначені вище суб'єктивні чинники не виправдано збільшують ризики неповернення банкам їхніх кредитів та інвестицій, що може привести до неспроможності банку виконати свої зобов'язання перед вкладниками. Можна говорити про загальне підвищення ризиків ССД у частині виплати гарантованих сум, які б не підлягали сплаті за умови ведення банками збалансованої кредитної та інвестиційної політики. Розв'язання проблеми морального ризику перебуває у площині розширення наглядових повноважень страховика депозитів, зокрема, у сфері моніторингу за комерційними ризиками банків. У деяких ССД, як ме-

тоди запобігання моральних ризиків, використовують такі інструменти:

а) встановлення ліміту страхового покриття, відшкодування якого гарантує держава у певному процентному співвідношенні. Це дає змогу стимулювати вкладників і банки приділяти більше уваги моніторингу ризиків стосовно сум вкладів, які не гарантує страховик депозитів у межах суми страхового покриття;

б) вилучення певних категорій депозитів з переліку тих, що підлягають страхуванню;

в) використання окремих форм спільного страхування;

г) диференціація страхових премій, які сплачують банки в ССД, з урахуванням ризиковості операцій кожного банку – що більше банк приймає на себе ризиків, то вищий розмір його внесків до страхового фонду. Очевидно, що диференційований розмір ставок страхових премій стимулює банки вживати заходи для економії коштів, зменшуючи ризики у веденні своїх активних операцій;

д) превентивне закриття проблемних банків;

е) притягнення керівників банку до відповідальності за порушення встановлених вимог [2].

Суттєвим аспектом функціонування будь-якої ССД є фінансування діяльності страховика депозитів. У всіх національних ССД страховий фонд, за рахунок якого здійснюється страхове відшкодування у випадку неплатоспроможності банку, формується із страхових премій, що сплачують застраховані банки. Страхові премії обчислюються щорічно як певний відсоток від бази розрахунку. Базою розрахунку може бути сукупний розмір вкладів у конкретному банку, які підлягають страхуванню, або сукупний розмір зобов'язань банку за всіма депозитами як тими, що підлягають страхуванню, так і тими, які не охоплені системою страхування. Безумовно, другий варіант простіший для цілей обліку. Однак щодо його застосування виникає питання, чи правомірно вимагати від кредитно-фінансової установи, яка переважно залучає незастраховані депозити, сплату страхових премій на рівні з банками, що залучають депозити, які підлягають обов'язковому страхуванню. Виникає ситуація, коли одна кредитно-фінансова установа фактично покриває ризики іншої. Зважаючи на цей чинник, у переважній більшості розвинених ССД в Європі та Америці базою розрахунку страхових премій є саме сукупний розмір залучених банком депозитів, які підлягають страхуванню. Для нерозвинених ССД Африки та Азії характерне застосування сукупних зобов'язань банку перед вкладниками як бази розрахунку страхових премій.

Розмір страхових премій є індивідуальним для кожної країни і залежить насамперед від рівня впливу депозитів на розвиток та стабільність банківської системи. Цей розмір у різних ССД коливається від 0,005 до 2 % від відповідної бази розрахунку і в середньому становить приблизно 0,2%. У деяких ССД застосовують диференційовану шкалу розміру страхових премій для різних категорій банків, яка залежить від рівня ризиків їхніх активних операцій. Заснована на оцінюванні ризиків система сплати страхових премій застосовується, зокрема, у Болгарії, Фінляндії, Угорщині, Італії, Македонії, Португалії, Румунії, Швеції, Туреччині, Аргентині, Сальвадорі, Перу, США, деяких країнах Африки та Азії. У США ця система сплати страхових премій передбачає,

що найбільш стабільні банки з поміркованим рівнем ризиків активних операцій взагалі не сплачують страхових премій.

Розмір страхового фонду є індивідуальним показником для кожної країни і варіює від 0,4 % від розміру всіх застрахованих депозитів в Італії до 20% у Кенії. Цей цільовий показник встановлюється для кожної ССД. Проте лише в Угорщині, Італії, Танзанії і США розмір страхового фонду відповідає встановленому страховиком депозитів цільовому показникові [4].

Процедура відшкодування власникам депозитів страхового покриття є одним з ключових питань, яке регламентує національне законодавство про діяльність ССД. Виплата страхового відшкодування здійснюється за фактом настання неплатоспроможності банку після ухвали рішення про його закриття. Визначення того, які саме вкладники мають отримати страхове відшкодування, в якому розмірі і в які терміни належить до компетенції національного страховика депозитів. Зокрема страховик депозитів визначає суму залишку за кожним депозитним рахунком і встановлює, чи потрапляють ці депозити під схему страхування. Фактична виплата відшкодування за депозитами, зазвичай, розпочинається після того, як страховик систематизує звітність за депозитами та виконує інші вимоги, передбачені законодавством відповідної країни. У більшості ССД після здійснення страхових виплат страховик депозитів отримує пріоритетне право на компенсацію своїх витрат за страховим відшкодуванням за рахунок продажу активів збанкрутілого банку. Суми депозитів, які перевищують розмір страхового відшкодування, підлягають виплаті вкладникам у межах процедури ліквідації банку згідно із встановленим законодавством пріоритету вимог кредиторів.

Історично першою з'явилася ССД у США. Сьогодні ця система найскладніша, дуже розгалужена і найпотужніша у світі. У розпалі великої депресії в США (1933) був прийнятий закон про банки, відомий як Закон Гласна-Стиголла. Згідно з цим законом була створена Федеральна корпорація страхування депозитів (ФКСД). Основна мета створення цієї установи -запобігати так званим „набігам на банки", тобто масовому вилученню депозитів із банківської системи США. ФКСД є незалежною державною організацією, підпорядкованою Уряду США, яка гарантує збереження депозитів кожному клієнтові комерційного банку та ощадних асоціаціях у межах визначеної суми незалежно від фінансового стану конкретного банку. Зараз ФКСД страхує вклади в 8315 комерційних банках та в 1 590 ощадних асоціаціях. Сума страхового покриття, гарантованого ФКСД, збільшилася з 2 500 дол. США 1934 року до 100 тис. дол. США 1980 року. ФКСД має сформований банківський страховий фонд у розмірі 31 млрд дол. США і страхує вклади на загальну суму 3,3 трильйона доларів США. Норма резервування становить 1,35 %. Страховий фонд для ощадних асоціацій сягає 10,9 млрд дол. США і забезпечує страхування ощадних вкладів на загальну суму 823 млрд дол. США (норма резервування - 1,44 %) [4].

Особливістю діяльності ФКСД є те, що, крім функцій „загальної каси", він є найвпливовішою в США наглядовою інстанцією за діяльністю банків та ощадних асоціацій і поряд з Федеральною резервною системою, Управлінням контролера грошового обігу та Управлінням нагляду за ощадними асоціаціями регулює та контролює діяльність зазначених фінансових установ. До того ж,

ФКСД виконує функцію ліквідатора банків та ощадних асоціацій, у разі неплатоспроможності реорганізовує їх, продає активи, надає кредити для фінансового оздоровлення проблемних банків тощо. Отже, ССД США виконує не лише функції зі страхування депозитів у вузькому розумінні, а й наглядові й регулятивні повноваження з контролю за платоспроможністю депозитних установ у широкому розумінні. Тому діяльності ФКСД притаманні ознаки не лише страховика депозитів, а й органу банківського нагляду. Тобто ФКСД виконує повноваження у сфері страхування депозитів у широкому контексті мінімізації ризиків всієї банківської системи і розв'язує питання щодо неплатоспроможності окремих банківських інститутів. У світових ССД не існує прецеденту наділення страховика депозитів таким широким спектром повноважень, як це відбулося в США.

На відміну від ФКСД, Канадська корпорація страхування депозитів (ККСД), створена 1967 року, має обмеженіший інструментарій впливу на національну банківську систему. Проте в розпорядженні ККСД є достатній інструментарій, який дає змогу ефективно здійснювати страхування вкладів. ККСД страхує більшість видів вкладів на суму до 60 000 канадських доларів. Регулярні внески банків до страхового фонду становлять 0,1 % від суми застрахованих депозитів. ККСД наділена повноваженнями щодо контролю за фінансовим станом застрахованих банків і визначення заходів впливу на них. До того ж, ККСД здійснює свої наглядові, регулятивні і контрольні повноваження тільки в контексті забезпечення ефективності національної ССД [1]. Експерти схильні вважати, що канадська ССД є однією з найоптимальніших схем страхування депозитів для її використання як взірця у запровадженні національних ССД. Зокрема, в основу української ССД покладено більшість підходів, що використовуються саме в діяльності ККСД.

Що стосується європейських ССД, то немає будь-яких критеріїв для їх узагальненої характеристики. У кожній європейській країні ССД має індивідуальні ознаки. До того ж не має підстав стверджувати, що європейські ССД істотно впливають на стабільність національних банківських систем настільки, як це є у США та Канаді. У більшості країн-членів ЄС національний страховик не існує як незалежна установа, а його функції виконує центральний банк, орган банківського нагляду або міністерство фінансів. Можливо, така ситуація зумовлена недостатнім досвідом функціонування ССД - майже всі національні ССД в Європі з'явилися у 1980-1990-х роках.

Варто відзначити таку характерну ознаку європейських ССД, що притаманна суто для Європи, як зближення стандартів та правил функціонування національних ССД у контексті інтеграційних економічних процесів. Цей процес був започаткований Директивою Ради ЄС № 94/19/ЄС від 30 травня 1994 року щодо схем гарантування депозитів. За цією директивою, вводяться уніфіковані правила функціонування схеми страхування депозитів у країнах-членах ЄС, які ґрунтуються на таких твердженнях:

а) страхуванню підлягають усі депозити, за винятком міжбанківських депозитів, усіх інструментів, що потрапляють під визначення власних коштів кредитної установи, а також депозитів, щодо яких існує підозра про їх кримінальне походження;

б) за деякими винятками, жодна кредитна установа не може приймати

вклади, якщо вона не є учасником ССД;

в) національні схеми страхування депозитів поширюються на вкладників у філіях, заснованих кредитними установами в інших країнах-членах ЄС;

г) ліміт страхового відшкодування повинен бути не нижчим за 20000 євро. Цей ліміт розраховують за сукупністю вкладів на одного вкладника;

г) кредитні установи зобов'язані надавати вкладникам вичерпну інформацію про схему гарантування, що застосовується до їхніх вкладів;

д) виплату страхового відшкодування має здійснити страховик депозитів у термін, що не перевищує трьох місяців від моменту настання недоступності вкладу;

е) національні страховики депозитів мають пріоритетне право на відшкодування фактично сплаченого страхового покриття за вимогами вкладників до кредитної установи у межах процедури ліквідації останньої згідно з нормами національного законодавства [4,6].

Висновки та пропозиції. Незважаючи на індивідуальні особливості ССД у кожній країні, європейський досвід уніфікації правил страхування депозитів вказує на тенденцію до гармонізації національних ССД, яка зумовлена глобальним транскордонним поширенням банківського бізнесу у всьому світі. Сучасні ССД страхують депозити як фізичних, так і юридичних осіб. Отже, більшість ССД гарантує повернення депозитів, незалежно від особи вкладника, оскільки економічна природа вкладу не змінюється залежно від того, хто саме його вніс до банку - юридична чи фізична особа. У найближчі роки можна очікувати подальшого переходу країн із неформалізованими системами захисту вкладників до ССД, з одного боку, і стандартизації правил страхування депозитів в ССД на рівні діяльності міжнародних організацій, з іншого боку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Жиллиан Г.Х. Гарсия. Страхование депозитов: обзор сложившейся практики и наиболее оптимальных практических решений / Жиллиан Г.Х. Гарсия // Международный валютный фонд. - 1999. - № 4. - С. 15-19.
2. Конопатська Л. Актуальні проблеми страхування депозитів комерційних банків / Л. Конопатська, Н. Бондар // Вісник НБУ.- 2001. - № 11. - С. 37-39.
3. Законодавство Європейського Союзу з питань банківської діяльності: Збірник. - К.: Національний банк України, 1999.- 460 с.
4. Кочетков В.М. Забезпечення фінансової стійкості комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти: Монографія / В.М. Кочетков / К.: КНЕУ, 2002. - 238 с.
5. Поллард А.М. Банковское право США. / А.М. Поллард, Ж.Г. Пассейкю, К.Х. Эллис, Ж.П. Дейли / М.: Прогресс, 1992. - 320 с.
6. Вишне夫斯基 А.А. Банковское право Англии. / А.А. Вишне夫斯基 /- М.: Статут, 2000. - 286 с.